

Kerkenordening niet, wat 1942 en volgende jaren wel hebben bewezen. Het lag in 1942 e.v.j. niet aan de Belijdenis en evenmin aan de K.O. en nog veel minder aan de duidelijkheid van de Schrift, doch aan den afval in het hart en in het leven, aan het ongeloofvolslachten van de normen. En daartegen is geen Belijdenis en geen K.O. opgewassen: daar helpt alleen bekeering, terugkeer tot Schrift en Belijdenis.

Vandaar dat ook het tweede genoemd: „ook gezien de historie der zending” hier niet ad rem is.

Immers die zendingshistorie laat zien, dat de verenigingen en genootschappen voor de zending zijn opgekomen en dies zendelingsleeraars en evangelisten, omdat de kerk haar zendingsroeping niet verstond. En daarvan was het gevolg het dwepen met zendelingen en zendelingenfamilies; het leggen van het werk in handen van welingen, die „interesse” hadden enz. Dat alles hangt samen met de deformatie van de kerk van Christus in de vorige eeuw onder invloed van heidensch-wijsgereide theorieën. In de Acta van het Zendingcongres van 1890 is daarover heel veel te lezen. Doch onze kerken mogen het werk der zending weer verstaan naar de Schriften als roeping der kerken, als roeping van allen en een legelijk der leden. Al dient bedacht te worden, dat niet allen en een legelijk alles kunnen en moeten doen. Er is nu eenmaal in het beperkte leven met de beperkte krachten verdeling van arbeid en verdeling van „belangstelling”.

We besluiten: niet de erkenning van het evangelistenambt („zendeling”, „zendelingsleeraar”) leidde tot het uiteenrukken van kerk en zending. Juist de kerk erkende dat ambt niet! En omdat de kerk haar roeping verzaakte, ook in de erkenning van het evangelistenambt, kwamen verenigingen en genootschappen met „evangelisten” voor den dag! Zoodat die „evangelist” en „zendeling” het product, het gevolg is van den afval der kerk, niet de oorzaak daarvan.

12. Verder zij vermeld, dat meerdere malen een argument tegen de erkenning van het evangelistenambt is ontleend aan het schema van de drie ambten van Christus, met welke drie onze drie bijzondere ambten van herder en leeraar, ouderling en diaken zouden corresponderen. Men stelt het wel zó: omdat de Heere Christus Profet, Priester en Koning is, daarom hebben we ook drie bijzondere ambten: predikant („profeet”), ouderling („koning”) en diaken („priester”). Men kan dat nalezen bijv. in de Geref. Dogmatiek van Bavinck (deel 4, bl. 367 v.v. paragr. 506 over het aantal ambten; bl. 398 v.v.; 4e druk); A. J. Bronkhorst, Schrift en Kerkorde, bl. 112 v.v.: Christus en de ambten.

We kunnen in dit verband er niet breed over uitspreken. Dat schema heeft ongetwijfeld een zekere bekoring. Alles „correspondeert” dan met alles wat de ambten betreft: de Heere Christus drie ambten, in de kerk drie ambten, het kerkdrie ambten!

De vraag is echter, of die schematiek tegenover de gegevens der Schrift is te handhaven.

We merken op, dat we zoo weinig nauwkeurig vaak van de drie ambten van Christus spreken, doch beter en precieser is: het ééne, Middelaarsambt van onzen Heiland. Zoodat in dat ééne ambt een drievoudige onderscheiding wat werkzaamheid betreft is te maken. Daarbij komt, dat we het ambtswerk van den Heere Christus ziende, zooals de Schrift ons dat beschrijft, maar moelijk kunnen zeggen: hier is de Heere Christus „alleen” profetisch bezig, daar „uitsluitend” koninklijk enz. Want het onderscheiden drievoudige van het profetische, priesterlijke en koninklijke bepaalt en beperkt elkaar we-

derkeurig: het profetische is óók priesterlijk en óók koninklijk; het priesterlijke óók profetisch en óók koninklijk; het koninklijke is óók profetisch en óók priesterlijk. Hij leert (profetisch) als machthebbende (koninklijk), Matth. 7:29. Hij legt het leven af (priesterlijk), doch Hij heeft macht het af te leggen en weder te nemen (koninklijk), Joh. 10:18, en dat Hij zulks verkondigt is „profetie”.

Zoo is het met „het ambt der geloovigen”, dat het kerkdrie moet bedienen, ook gesteld. En met de bijzondere ambten in de kerk evenzeer. Daarbij is ook op te merken, dat de predikant ook ouderling is.

Zoodat de conclusie mag zijn, dat „het schema” behoeftzaam moet worden gehanteerd.

Daarbij komt in de tweede plaats wat de bijz. ambten in de kerk betreft, dat er in het Nieuwe Testament eerst een veelheid van ambten en bedieningen is. Terwijl de apostelen er nog zijn, komen er diakenen en leeraars en ouderlingen en evangelisten. Vergelijk Rom. 12:6 v.v. 1 Cor. 12:1-11. En als de laatste brieven van het Nieuwe Testament worden geschreven vinden we naast de overgebleven apostelen: evangelisten, ouderlingen, die leeren, en ouderlingen, die regeren en diakenen. Want dat is onmiskenbaar in de brieven aan Timotheus en Titus. Willen we op grond van de gegevens in die zoogenaamde „pastoraal”-brieven een „schema” van de blijvende ambten maken, dan zou het zó kunnen: evangelisten—ouderlingen (leer- en regeroederlingen) — diakenen. Dan is er ook een drie-deeling! Doch we moeten weer bedenken, dat de evangelisten óók de drieërlei bevoegdheid der ouderlingen en diakenen bezitten voor het speciale ambtswerk, dat ze behooren te verrichten. Zoodat onze conclusie wel moet zijn: we dienen met die „schematiek” zeer voorzichtig te zijn en kunnen er niets uit afleiden. Vandaar dat daaruit geen argument is te ameden tegen de erkenning van het evangelistenambt.

13. Tenslotte zegt men: de kerk of de kerken hebben in de Schrift nergens bevoegdheid en opdracht ontvangen, om evangelisten aan te stellen en in het ambt te ordenen (Synode 1896).

Dit argument lijkt sterk: wat in de Schrift niet uitdrukkelijk geboden wordt, is verboden. Dus een argumentum e silentio, dat is: uit het stilzwijgen der Schrift daarover besluit men, dat de Schrift het niet bepaald vrij laat doch zeker niet wil. Doch als dit „argument” hier kracht van bewijs heeft, dan kunnen we bijv. het diakenambt ook wel afschaffen! Trouwens van geen enkel bijzonder ambt wordt letterlijk geschreven: het moet blijven tot den jongsten dag. Doch omdat we de Schrift aanvaarden als normatief, zoo gelooven we, dat er predikanten, ouderlingen en diakenen dienen te zijn, en zoo mogen we dat ook aannemen voor den evangelist. En omgekeerd: er is geen enkele letter bewijs uit de Schrift bij te brengen, dat het evangelistenambt met den dood van de apostelen moest ophouden. Voor de profeten zijn aanwijzingen in het Nieuwe Testament, dat hun werk met de teboekstelling van de nieuwtestamentische Godsopenbaring ophield, doch wie zal durven zeggen, dat er ná de apostelen geen kerken meer in de (heiden-)wereld moesten en moeten geplant worden en dat die geplante gemeenten niet tot zelfstandig ambtelijk leven dienen gebracht te worden?

Zoo zien we: dertien „argumenten” tegen, doch geen klem op grond van de Schrift.

Tenslotte geven we nog door hetgeen het meerderheidsrapport in zijn slotopmerkingen schrijft.

„Allereerst merken Uw deputaten op, dat, ook indien de kerken er voor zouden terughuiveren de consequentie te aanvaarden van erkenning van het evan-

gelistenambt, toch de resultaten van dit onderzoek ook dan nog van betekenis blijven voor de bepaling van de positie van de zendingsarbeiders. Indien zij zouden willen concluderen — anders dan wij meenen dat juist is —, dat de zendingsarbeider en de herder en leeraar een en dezelfde zijn, dan nog zou o.i. moeten worden erkend, dat de missionair in heel anderen zin en met heel anders uitgewerkte opdracht Dienaar des Woords is dan de plaatselijke herder en leeraar. Met andere woorden, de stelling en praktijk zouden ook dan moeten worden losgelaten, als zou een gemeente één van „haar” herders en leeraars uitzenden naar het zendingssterrein. Natuurlijk kan zij dat wel eens doen maar dan gaat hij toch niet in kwaliteit van herder en leeraar dier gemeente — dan immers moest hij bij zijn kudde blijven — naar als haar gezant tot Woorddienst onder de heidenen”.

Daarmee besluiten we dit deel in de hoop, dat de kerken voor de erkenning niet zullen terughuiveren. Dat betekent niet, dat wij deze erkenning in elk geval op de Synode van Kampen, 1951, D.V. moeten doorzetten. Wij willen er voor pleiten, dat de kerken eerst zich grondig bezinnen, dat het resultaat van die bezinning op de kerkelijke vergaderingen moge komen en zoo de Synode in dezen goed voorbereid worde, en dat er geen beslissing genomen worde, aler er genoegzame eenparigheid van gevoelen is verkregen. Als dit laatste niet het geval mocht zijn, dus geen genoegzame eenparigheid, dan kunnen we gevoegelijk wachten tot na de Synode van Kampen. Het is een gewichtig ding, die erkenning. Daarom Schriftuurlijke voorbereiding en verantwoording. J. FRANCKE.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

„En zijne moeder maakte hem een kleinen rok”.

Hanna hield haar woord! Eenmaal had zij een gelofte beloofd: „Heere der Heirscharen, zoo Gij eenmaal de ellende Uwer dienstmaagd aanziet, en mijner gedenkt, en Uwe dienstmaagd niet vergeet, maar geeft Uwe dienstmaagd een mannelijk zaad, zoo zal ik dat den Heere geven al de dagen zijns levens en daar zal geen scheermes op zijn hoofd komen”.

Die gelofte heeft zij, als een vrome, geloovige vrouw, den Heere gehouden.

Want zoodra zij den kleinen Samuël gespeend had, bracht zij met Elkana het kind tot den hoogenpriester Eli.

En denk nu niet klein van de geloofsdaad dezer moeder, alsof het iets heel gewoons was, als iets, dat vanzelf sprak en haar niet de minst geestelijke, geloovige inspanning kostte.

Zij ook hield van haar kind, haar eerstgeborene, tot nu toe haar eenige. Zij ook had het zoo heel graag bij zich gehouden, om aan hem al haar zorgen te wijden; om hem 's morgens te wekken en 's avonds te ruste te leggen; om hem te voeden en te kleden, om hem den ganschen dag bij zich te hebben en met haar oog hem te bewaken; om zich in zijn voorspoedige ontwikkeling te kunnen verblijden; om met hem zijn vreugden te deelen; om hem in zijn droefheid te troosten.

Hoe zwaar valt het reeds menige moeder, als zij haar eenige kind moet afstaan aan de school, al kan 't zelfs tusschen de middagen nog thuis komen! Hoe erg

De omgang tusschen jongens en meisjes

Als het belangrijkste biologische gebeuren van de puberteitsperiode mogen we rekenen de **sexuele rijping**.

Deze uit zich bij het meisje vrij scherp in de voor het eerst optredende menstruatie; bij den jongen, heel wat minder scherp, in zoo nu en dan eens optredende onwillekeurige zaadstoringen, de z.g.n. „polluties”.

Ten tijde van deze sexuele rijping en als gevolg daarvan, zien we als typisch geestelijk element vaak optreden de z.g.n. „sexuele nieuwsgierigheid”; zich uitend in een vragen naar b.v.: waar de kleine kinderen vandaan komen; naar het verschil tusschen jongens en meisjes; naar wat menstruatie is; naar fineses omrent geslachtelijk verkeer; enz. Deze nieuwsgierigheid is, en dat moeten we ons wel goed voor oogen houden, niet een zuiver intellectuele! Neen, in heel veel gevallen zit er iets, of heel veel, in van een verhitte fantasie! Van een sterke begeerigheid! Een zó sterke zelfs, dat verschillende jongeren, met soms ver-gaande middelen trachten zich de gewenschte antwoorden te verschaffen!

In dit verband moet er echter direct bijgezegd worden, dat er een andere groep van kinderen is, die van deze dingen juist nog niets wil weten; die voor meer kennis op dit gebied juist terughuivert! Die, wanneer een oudere tracht aan zulke kinderen sexuele voorlichting te geven, alles, wat ze te hooren krijgen, erg „griezelig” vinden en zich tegen meer voorlichting bepaald verzetten.

Natuurlijk zullen zulke kinderen (ze zijn dus nu ongeveer 13 tot 15 jaar) verschillend behandeld moeten worden, wanneer daartoe de gelegenheid bestaat. Welke gelegenheid er wel is in het gezin, maar veelal niet op de jeugdvereniging. (Ik heb nu het oog op het belang van de sexuele nieuwsgierigheid voor de behandeling van die stoffen uit den bijbel, waarin het sexuele sterk op den voorgrond treedt; vanzelfsprekend niet op wat men gewoonlijk verstaat onder „sexuele voorlichting”, want die hoort op onze jeugdverenigingen niet thuis).

Bij de eene groep zal men dus voorzichtig moeten zijn met iets „op te dringen”, om geen geestelijke beleedigingen te krijgen; bij de andere om geen zondige fantasieën in de hand te werken.

Het verschil, dat zich in dit opzicht tusschen de kinderen openbaart, is er dan ook voor een belangrijk deel de oorzaak van, dat er nog zoo weinig eenstemmigheid is onder de paedagogen, juist over het „hoe” van de sexuele voorlichting.

Bij de jongens en meisjes op dezen leeftijd gaat natuurlijk ook de beantwoording van de vraag urgent worden, hoe hun **onderlinge omgang** moet zijn.

Vóór dien was dit nog geen probleem; en wantoestanden, enkele duidelijk pathologische gevallen, en gevallen van ernstige verwaarloozing in het gezin daargelaten, zien we bij kinderen beneden de 12 jaar haast nog niet.

Dit wordt echter anders bij de ouderen.

Wanneer wij de sexuele nieuwsgierigheid op zien treden.

Vieze praatjes en vieze handelingen zien we dan al, meer dan we zouden denken of vermoeden, optreden. Van de „straat” brengen ze vaak al van alles en nog wat mee, dat glad verkeerd is; op de vragen, die ik zooveen noemde, die kinderen vaak stellen, bij welke de sexuele nieuwsgierigheid optreedt, krijgen ze antwoorden, die meestal niet door den beugel kunnen; het zich verknuteren in schuine moppen en het zich verlustigen in zwefel fantasieën komen dan reeds al te veel voor. Zelfs is er soms tusschen 15- en 16-jarigen reeds geslachtelijk verkeer! Een onderzoek, ingesteld door Dr Storm, geneeskundig leider van het „Dr J. Rutgers-Huis”, consultatiebureau voor geslachtskunde te Den Haag, die vooral meisjes onderzocht uit Den Haag, Delft en Leiden, en gepubliceerd in 1949, toonde zulks maar al te schril aan. Er zijn, ook in Nederland, meisjes, die vóór hun 16e jaar, reeds moeder zijn! En ieder kent den duur van de zwangerschap! Storm lette ook op den godsdienst van de door hem onderzochten. De cijfers voor belijdende- en niet belijdende Roomschen, belijdende- en niet belijdende protestanten en voor hen, die opgaven geen religie te hebben, liepen niet eens ver uiteen! Voor belijdenden, zoowel Roomsche als Protestant, lagen de cijfers wel iets gunstiger; echter, niet veel; slechts enkele procenten.....

En..... op hoe ouderen leeftijd we komen, hoe erger dit alles wordt.

Deze feiten alleen al, (en al de gevolgen, die eruit voort kunnen vloeien) zijn voldoende reden, om ons wel te bezinnen op den omgang van jongens en meisjes van dezen leeftijd.

Een volkomen vrije, dus niet door ouderen bewaakte, omgang tusschen jongens en meisjes van dezen

onderzoek ook bepaling van ten zoudende meenen dat de herder en u o.i. moeten l anderen zin Dienaar des leeraar. Met ouden ook dan gemeente één en naar het vel eens doen t van herder moest hij bij it tot Woord-

hoop, dat de erughuiveren, g in elk geval moeten door-kerken eerst t van die be-moge komen eld worde, en nleer er ge-erkregen. Als geen genoeg-egelijk wach-t is een ge-schriftuurlijke . FRANCKE.

INSLEVEN

uis

kte hem een

id zij een ge-zoo Gij een-let, en mijner t, maar geeft oo zal ik dat s en daar zal

oovige vrouw,

gespeend had, n hoopspries-

fadaad dezer , als iets, dat eestelijke, ge-

eerstgeborene, oo heel graag zorgen te wij-'s avonds te e kleeden, om i en met haar voorspoedige met hem zijn droefheid te

er, als zij haar al kan 't zelfs en! Hoe erg

en we dan al, den, optreden. i alles en nog vragen, die ik len, bij welke rijzen ze ant-ugel kunnen; n en het zich dan reeds al 15- en 16-jari-derzoek, inge-r van het „Dr or geslachts-onderzocht uit ceerd in 1949, r zijn, ook in ar, reeds moe-wangenschap! e door hem e en niet be-belljgende pro-sen religie te or belljgenden, de cijfers wel ts enkele per-

nen, hoe erger lgen, die eruit eden, om ons igs en meis-deren bewaak-jes van dezen

vindt een moeder het, als haar dertienjarige jongen het huis uitgaat, omdat hij ergens anders in den kost moet, voor het volgen van voortgezet onderwijs, en hoe verlangend ziet zij er naar uit, hem gedurende de vacaties weer een paar weken of langer thuis te hebben. Met wat voor zorgen laat ze haar volwassen zoon naar zijn garnizoensplaats vertrekken, of naar het buitenland. Het kan vaak niet anders; de nood is haar opgelegd — maar anders?

Wat deze moeders doormaken, heeft ook moeder Hanna doorgemaakt. Alleen niemand legde het haar dwingend op. Zij had het aan zich zelf. En toch — ze heeft, toen haar jongsten nog zeer jong was (zegt onze Statenvertaling) vrijwillig afstand van hem gedaan: vrijwillig en voor altijd. Hij zou des Heeren zijn, niet van haar! Toegewijd aan Zijn dienst, zijn leven lang! Zoo had zij het beloofd, wel wetende wat zij deed; in volen ernst!

En daarom deed zij het — al zal het haar gesmart hebben, dat zij, aan den avond van den dag, waarop zij hem den Heere had overgegeven, en hem bij Eli achterliet, zonder haar jongen naar huis terugkeerde.

Te meer, omdat ze wist hoe goddeloos het in Silo toeling; hoe Eli's zonen, zelf priesters, met het heilige den spot drevon en Israël deden zondigen; en dat het gevaar groot was, dat ook haar zoon door het voorbeeld van deze ontrouwe dienaren zou worden verleid, de heiligheden des Heeren te verachten gelijk zij zelven.

Maar toch heeft ze, gebonden door haar gelofte, niet gearzeld, wetende, dat de Heere machtig was hem daar te bewaren, zoo goed Hij zich machtig getoond had een gealoten moederschoot te geven.

Ja, het was haar een vreugde hem te mogen wijden aan den dienst des Heeren in Zijn heiligdom; het was haar hoogste eere, dat de Heere haar had willen verkiezen, opdat uit haar een knecht des Heeren zou worden geboren, nog meer knecht, dan zij zelve was een dienstmaagd des Heeren — zooals zij zich gaarne noemde.

Daarmee in overeenstemming was dan ook, dat zij — geheel anders dan de aartsvader Jacob, die voor zijn meestgeliefden zoon Jozef een veelvorigen rok maakte — zij hem het liefst gekleed zag in den lijfrok, de uniform van allen, die dienden voor het aangezicht des Heeren.

Elke moeder stelt er haar eere in, dat haar kind keurig gekleed wordt; daar heeft ze haar laatste geld voor over; het is haar trots, als het zelfs anderen opvalt, hoe haar kind zoo knap voor den dag komt. Maar Hanna is er tevreden mee, dat deze haar jongen niet anders draagt dan het nederige kleed der dienstbaarheid.

Hoe heeft in later dagen de trotsche Michal, Sauls dochter, er zich aan geërgerd, toen haar man, de koning, op den dag der blijde inkomst van de ark, zijn koninklijk kleed aflegde en zich omgordde met den linnen lijfrok, alsof hij geen regeerend vorst ware, zich gelijkstellende met de geringsten des volks!

Niet alzo Hanna. God heeft haar geleerd, hoe des Heeren welbehagen is over de armen, en de nederigen; daarom roemt ze in haar zwakheid en begeert ze voor haar zoon niets anders, en niets meer, dan dat hij moge zijn een nederige dienaar in het huis haars Gods; daarom voor hem geen mooier kleed dan de linnen lijfrok der priesterschap.

En het is haar een weelde zelf voor hem dit kleed der nederigheid te weven. Het staat er zoo eenvoudig. „En zijn moeder maakte hem een kleinen rok, en bracht hem dien van jaar tot jaar, als zij opkwam met haar man om het jaarlijksch offer te offeren“.

Evenals wij onze moeders dagelijks bezig zien, zoo vaak zij er den tijd voor kunnen vinden, met breien en naaien, om voor hun kinderen wat nieuws te maken, vooral voor haar jonge kinderen — zoo, heel gewoon, roerden zich ook de handen van deze godzalige, dankbare moeder: eerst om het vlas te spinnen; en dan te weven, en eindelijk om van 't zoo gewonnen linnen den rok te maken; dankbaar daarvoor dat ze het mocht doen voor haar eigen kind; meer nog, dat zij daarin mocht bezig zijn, om een dienstknecht des Heeren te mogen toerusten tot zijn dagelijksch dienstwerk en zoo te mogen zijn, zij zelf, een dienstmaagd des Heeren; en Samuël zich mocht weten de zoon van de dienstmaagd des Heeren, gelijk David bidden kon: „Verlos den zoon uwer dienstmaagd“, en de auteur van Ps. 116 kon getuigen: „Och Heere, zekerlijk ik ben Uw knecht, een zoon Uwer dienstmaagd!“

Maar meer dan Hanna, de dienstmaagd des Heeren, de moeder van Samuël, is Maria, de dienstmaagd des Heeren, en tegelijk de moeder des Heeren;

en zalig alle moeders, die in het baren en opvoeden harer kinderen niet anders willen zijn dan dienstmaagden des Heeren en voor haar kinderen als schoonste kleed begeeren den christelijken ootmoed, den lijfrok der dienstbaarheid in het huis des Heeren, hetwelk is Zijn gemeente.

HUISMAN.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 42

Kerf in de schuit of baken in zee?

Amice,

In onze familie houden we allemaal sedert 1854 van Kampen. In de laatste jaren is het er niet minder op geworden. De Kampenaren zullen, denk ik, dat wel gezellig vinden, want wij hebben een groote familie.

Nu is Kampen van ouds bekend als een wijze stad. Ze heeft wel den naam de stad der dwaasheden te zijn, maar dat ligt niet aan de Stad, doch aan de ommelanden. De meeste niet-Kampenaren hebben van Kampen alleen maar onthouden, dat er „Kamper uien“ zijn gepleegd; ze verstaan dan onder die „uien“ allerlei dwaasheden, uitgehaald door magistraat en bevolking. De laatste Kamper ui zien enkelen daarin, dat er in dat „gat“ twee theologische hogescholen zijn, ééne, die ultimo gebonden is aan 1618/9, en een andere die ultimo gebonden is aan 1944. De Kampenaren dragen deze verdenking van dwaasheden te hebben uitgehaald met voorbeeldige wijsheid: ze weten immers, dat wie de dwaasheden van een ander dóórheeft, de wijste is. En zoo staat het met de Kamper Uien. Wijlen de heer J. H. Kok, die voor Kampen zich zeer verdienstelijk gemaakt heeft, heeft dat eens overduidelijk aangetoond in een brochure onder den titel: „De „Kamper-Uien“..... Import“ (1936). Het troostelijkste kapittelje uit dit geschrift van 84 blz. is het hoofdstuk: Hoe is Kampen gekomen aan de „Kamper Uien“? Daarin bewijst, zoo geloof ik het te mogen zeggen, de heer Kok, dat al die „dwaaze stukjes“ uitgehaald zijn, niet in Kampen, maar in een denkbeeldige stad, genaamd Laleburg. Geen Kampenaren, maar Lalen hebben die dwaasheden uitgehaald. Het was dan ook een Lalebuch (een Narrenboek), waarin een duitach anonymus, in 1597, vertelde van de lalle der Lalen. In 1614 verscheen een herdruk. Daarin maakte de schrijver het verhaal al weer een beetje mooier. Laleburg (Lalenburg) werd toen gezegd te liggen in Mismopotamia, achter Utopia. En de auteur verklaarde te wonen in Ypsilburg.

Van die verhaaltjes nu heeft een Kamper ingezetene, later drukker van zijn eigen werk (net als de Heer Kok), een uittreksel, verholandscht, uitgegeven. De man heet J. J. Fels; duitseher van afkomst. Hij kende het Lalebuch dus. De geestigheid straalt uit zijn leuken kop: het portret gaf de heer Kok erbij. Hij noemde zijn stukjes

Kamper Stukjes, net zooals je spreekt van den Enkhulzer Almanak.

En dan moet je weten, dat de uitgaaf van 1597 nog niet eens de eerste was; de heer Kok vermeldt als oudste bekende uitgaaf een boekje Seltzamer Geschichte der Lallen zu Lallburg. Laleburg 1497. Het was toen de tijd van de Erasmus (de Erasmus-typen bestaan er ook, of liever de afdrucken van het Erasmus-type). Erasmus schreef: Lof der Zotheid. Noemt men hem daarom den grootsten zót? „Leverancier van Rotterdamse Uien“, staat dat soms op zijn standbeeld in Rotterdam? Is het Erasmusgymnasium een Uien-gym? Niemand die het zou beweren. Maar dan moet ook de Kamper Fels niet beloond worden met de fabelachtige, en toch maar fabuleuse schande van de Kamper uien. Die Kamper man had de duitse lalen (lallen) door. Hij wist, dat lallen een eigenaardige manier van spreken was; dat lallein (spreken) een grieksch woord was, met een zeer eigenaardige historie (denk aan het in den bijbel bekende verschijnsel van glossolalie, spreken-in-tongen, waar een mensch-met-zijn-verstand-niet-bij-kan); dat lallatie, fransch lallation, beteekent: het lallen, de verkeerde verdubbeling van de letter l (dat heet: lambdacisme) of ook door de verandering van de l in een r: bijvoorbeeld: een raadsel-opgaaf besluten met: „la, la, wat is dat?“ of: „de Lalen zijn maar raren“ weergeven als: „de Raren zijn maar raren“ en zoo meer. Fels wist, dat lalletiek de spraakleer was. Kortom: hij wist veel meer dan de halve wijzen; hij had de dwaasheden van de anderen door, en was dan nog zoo vriendelijk de Lalenburgers-dwaasheden te transplanteren naar Kampen, zooals vlaamsche schrijvers bijbelsche verhalen verplaatsen naar Vlaanderen (Maria loopt dan langs de Nethe), of zooals Joseph Wittig, toch ook geen kwajongen, want de roomsche kerk kreeg met hem moeite, het kindeke Jezus brengt in een kamertje in het Silezische dorpje Schlegel, want: „éik dorp ligt tusschen hemel en hel“ (I, 28): Bethlehem ligt in de buurt van Schlegel en Ebersdorf, en de Annaberg in die buurt is zoo oud als het Oude Testament: het kindeke Jezus in Silezië, en nog wel elders ook.

Met het kindeke Jezus nu zou ik liever niet zoo lallen; maar met het lallen wel. Die Fels-uit-Kampen heeft Lalenburg (dat later in Schildburg veranderd werd) laten herleven in zijn uitgaaf „Kamper Stukjes“; en hij bleek zijn tijd te kennen, want in 1811 was het oude Narrenboek weer herdrukt door F. H. v. d. Hagen, die van Lalenburg Schildburg maakte: hij was waarschijnlijk bang, dat men in zijn tijd niet meer wist wat lallen was. Of, hij vond, dat lallen met Schild te maken had. Dat kan ook.

Toen Fels dus die oecumenische dwaasheden in Kampen transplanterde, was hij wijs: hij wou maar zeggen: ieder in Vlaanderen, in Silezië, in Ebersdorf, in Amsterdam, en waar ook ter wereld, ieder zegge: de dwaasheden kon bij mijn volksken geboren zijn: ik kon wel een Schildburger, een Lalenburger wezen: de zotheid is toch een algemeen verschijnsel en gelukkig wie met den paradoxalen lóf-der-zotheid inkeert tot zichzelf. Wat een Kamper wijsheid! Fels heeft — de heer Kok vertelt het — „den Schout van Schildburg“ veranderd in den „Praeses van Kampen“. Als ze overal zoo wijs geweest waren, dan zou de stedemaagd van Kampen niet de Assepoester van haar trotsche dwaze zusters worden zijn, maar zou Kampen hebben gegolden als plaats-der-wijsheid, die de dwaasheden tenminste léerde kennen en er grootmoedig aandeel in nam. Maar de toeristen, die Kampen „doen“ hebben het nóg niet door.

Jij, hoop ik wel: Adolphus Venator althans schaaft zich graag onder de burgers van Schildburg, zijn dwaasheden bekenkende.

Maar laat ons niet langer lallen over Kampen, doch uit één van deze Lof-der-Zotheid-verhalen wijsheid puchen. Ik koos ditmaal voor jouw en mijn gebruik een aardig verhaaltje. Het staat op bl. 74. De Schildburgers — lees ik daar — duchtten eens oorlogsgevaar: de kans was groot, dat hun moole raadhuisklok door den vijand zou worden geroofd. Om er wapentuig van te maken. Ze zouden de klok dus maar in volle zee laten zinken: na den oorlog konden ze haar er weer uit ophalen. Maar

Niet genoeg kan gewezen worden op het groote belang van een opvoeding in reinheid thuis; en in eerlijkheid. Het schaamtegevoel, dat toch gegrond is in de Heilige Schrift, moet bij de kinderen, zoo vroeg zulks mogelijk is, tot ontwikkeling gebracht worden. En een afachuw moet ze bijgebracht worden, en een vlieden, van alle on-reinheid, als zijnde ingaande tegen wat de Heere duidelijk van ons eischt. Natuurlijk wil ik niet gezegd hebben, dat het huwelijksleven, wanneer dat geleid wordt naar den eisch des Heeren, ook maar iets met onreinheid te maken heeft. Een fout, die maar al te veel gemaakt wordt. Zeer tot schade van de opgroeiende jeugd, die den indruk wel haast móet krijgen, dat het, op z'n minst genomen, toch minder net is, wanneer daar door vader en moeder met de kinderen over gesproken wordt. Al wat dit huwelijksleven betreft, moet juist, stukje voor beetje, naar dat de kinderen ouder worden en zelf het huwelijk dichter en dichter naderen, in het gezin, eerlijk en open met hen besproken worden.

Die reinheid moeten de kinderen vooral, van hun prieste jeugd aan, dagelijks zien in de heele levensopenbaring van hun ouders; in de wijze, waarop ze met elkaar spreken en handelen en waarop ze leiding geven in het gezin. Dan zullen zulke ouders niet eens zoo opzettelijk, als een politieagent, achter hun grooter wordende kinderen behoeven aan te zitten. En alle dingen zullen dan niet eens, heelemaal tot in de finesses, besproken behoeven te worden. Om maar één ding te noemen: om een ongewenschte zwangerschap van een der dochters te voorkomen, zál niet eens tot in de finesses van de gevaren van den omgang met jongens getreden behoeven te worden. Kinderen voelen ook nog wel iets zelf aan! P. JASPERSE.